

Praha 11.11.2004

73

Vybrané ukazatele činnosti zdravotních pojišťoven v roce 2003

Účelem této aktuální informace (AI) není posuzovat hospodářské výsledky zdravotních pojišťoven jako ekonomických subjektů. Zdravotní pojišťovny jsou sice povinny zpracovávat účetní závěrku, postupují však v těchto povinnostech dle zvláštních zákonných norem pro zdravotní pojišťovny (Zákon č. 563/1991 Sb., Vyhláška č. 503/1992 Sb. ve znění Vyhlášky č. 475/2003 Sb. a Vyhlášky č. 227/1998 Sb. ve znění pozdějších předpisů). ÚZIS ČR se však nevěnuje rozvahám, bilancím ani výkazům zisků a ztrát, právě tak zde pouze konstatuje bez dalšího komentáře, že dohadovací řízení o výši a způsobu úhrad zdravotnickým zařízením (ZZ) muselo být pro obě pololetí 2003 nakonec ze strany MZ řešeno prodloužením vyhlášky stanovující ceny bodu a výše úhrad. ÚZIS ČR pouze na základě výročních zpráv jednotlivých pojišťoven schválených Vládou ČR v září 2004 a zveřejněných zdravotními pojišťovnami (ZP) vybrané údaje shromáždil a s krátkým komentářem publikuje pro zájemce z oblasti zdravotnictví data o výdajích na zdravotní péči a o pojištěncích zdravotních pojišťoven z různých pohledů.

System zdravotního pojištění v roce 2003

V roce 2003 působila Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR (VZP), ustavená Zákonem č. 551/1991 Sb., a osm zaměstnaneckých zdravotních pojišťoven (ZZP), vzniklých dle Zákona č. 280/1992. System veřejného zdravotního pojištění, tzn. financovaný zákonně stanovenými odvody zaměstnavatelů, zaměstnanců, osob samostatně výdělečně činných (OSVČ) a příspěvkem státu za vybrané skupiny obyvatelstva, pokrýval v roce 2003 průměrný počet 10 313 943 pojištěnců. Příspěvek státu za nezaopatřené děti, studenty, důchodce, ženy na mateřské dovolené, neumístěné uchazeče o zaměstnání, osoby ve vyšetřovací vazbě nebo ve výkonu trestu, osoby úplně nebo převážně bezmocné a osoby o ně pečující, osoby vykonávající civilní vojenskou službu a osoby na vojenském cvičení a za některé další skupiny obyvatel činil 32,5 mld. Kč (údaj MZ ČR). Celkové příjmy i celkové výdaje systému veřejného zdravotního pojištění (v.z.p.) dosáhly cca 147,8 mld. Kč, této vyrovnané úrovni bylo dosaženo díky mimořádné záloze 2 061 mil. Kč od České konsolidační agentury (ČKA) za převzetí části pohledávek ZP za neplatiči zdravotního pojistného (zdroj MZ ČR). Zjednodušené konstatování vyrovnanosti systému v.z.p. se však okamžitě jeví jinak, vezmeme-li v úvahu stav pohledávek / závazků ke 31.12.2003:

- celkové pohledávky ZP za plátcí pojistného po lhůtě splatnosti 26,7 mld. Kč
- celkové závazky ZP vůči zdravotnickým zařízením po lhůtě splatnosti 5,9 mld. Kč
- celkové pohledávky ZP za zdravotnickými zařízeními po lhůtě splatnosti 259 mil. Kč

Uvedené údaje jsou čerpány z Výročních zpráv ZP i z podkladů MZ ČR, do pohledávek za pojistné nejsou promítnuty 2 mld. Kč zálohy od ČKA. Do pohledávek vůči ZZ nejsou zahrnuty (z pohledu VZP) kumulované přeplatky za zálohové platby hlavně lůžkovým ZZ, které v této době jsou řešeny soudně.

Komentář k tabulkám v příloze

VZP v roce 2003 evidovala průměrný počet 6 853 747 pojištěnců, což bylo 66,4 % celkových pojištěnců. Specifikem VZP je vysoký počet osob, za které platí zdravotní pojištění stát, v roce 2003 to bylo 3 968 882 osob, tj. 57,8 % pojištěnců VZP a současně zhruba $\frac{2}{3}$ celostátního počtu pojištěnců těchto kategorií. Vysoký podíl „státních“ pojištěnců představuje relativní jistotu spolehlivosti a včasnosti plateb, na druhou stranu státní měsíční platba v roce 2003 byla 467 Kč, tj. 5 604 Kč ročně (srovnej s průměrnými výdaji na 1 pojištěnce VZP 14 595 Kč, tabulka v příloze). Dalším faktorem znevýhodňujícím hospodaření VZP je podíl pojištěnců ve věkových skupinách nad 60 let, celkem 1 557 355, tj. 22,7 % pojištěnců VZP, současně ale 78,9 % celkového počtu osob nad 60 let v ČR (údaj VZP). Průměrné náklady na zdravotní péči u 1 pojištěnce ve vyšším věku jsou přes 30 000 Kč, zatímco u průměrného pojištěnce kolem 14 000 Kč. Tyto skutečnosti vedly již dříve k zavedení tzv. systému přerozdělování k vyrovnání nevýhod daných složením struktury pojištěnců u jednotlivých ZP (podle výdajů na zdravotní péči v členění na muže a ženy po 5 letech věku). Systémem přerozdělení bylo mezi ZP přiděleno cca 32,1 mld. Kč, z toho 97 % ve prospěch VZP.

Situace VZP během celého roku 2003 zůstávala obtížná, z pohledávek za pojistným vyplynula výše nesplacených závazků vůči zdravotnickým zařízením (ZZ). K 31.12.2003 byla VZP částkou necelých 5,6 mld. Kč jediným dlužníkem ze ZP vůči ZZ po lhůtě splatnosti. Pozn.: Částku cca 300 mil. Kč do celkové sumy závazků vůči ZZ vytvořily ZP dnes již zaniklé nebo v likvidaci.

Zaměstnanecké zdravotní pojišťovny i VZP jsou v tabulkové části seřazeny podle průměrného počtu pojištěnců během roku 2003. Toto pořadí prakticky odpovídá i celkovým výdajům jednotlivých ZP na zdravotní péči. Všechny ZP dle vládou schválených Výročních zpráv dodržely limity na vlastní činnost (dle vyhlášky MF max. 4 % svého základního fondu zdravotního pojištění). Největšími položkami výdajů na zdravotní péči byly v roce 2003 výdaje na ústavní péči (u jednotlivých ZP mezi cca 42 až 50 %), výdaje na ambulantní péči celkem (mezi cca 20 až 30 %) a výdaje na léky na předpis - cca 21 - 27 %. Průměrné náklady na zdravotní péči u 1 pojištěnce se pohybovaly od 11 214 Kč u Revírní bratrské pokladny (RBP) po 14 595 Kč u VZP. Zde s výjimkou Oborové zdravotní pojišťovny (OZP) lze vysledovat závislost s podílem starších věkových skupin pojištěnců.

Ukazatel počtu pojištěnců na 1 zaměstnance se pohyboval v průměru za rok 2003 mezi 1 295 (VoZP) do 1 951 u OZP. Údaj za Českou národní zdravotní pojišťovnu (2 824) je nutno brát s ohledem na strukturu této firmy, kde (dle MZ) je značná část činnosti zajišťována dodavatelsky (smluvně).

Závěrečná tabulka v příloze uvádí průměrné náklady na zdravotní péči na jednoho pojištěnce dle věkové struktury podle podkladů MZ ČR. Všechny ZP vykazují nejmenší výdaje na zdravotní péči u věkových kategorií od 5 let do 24 let, kde se celoroční částky v průměru pohybují mezi 6 000 až 7 000 Kč. Kolem 70. roku věku dochází opět u všech ZP k překročení hranice 30 000 Kč na 1 pojištěnce za rok.

Jako i v jiných materiálech ÚZIS ČR je tato AI nejvíce zaměřena na VZP, což ovšem neznamená podceňování úlohy a provozních potíží, se kterými se ZZP v napjatém systému v.z.p. musí vyrovnat, ale vyplývá z počtu pojištěnců, objemu financí a ze specifické úlohy VZP - povinné registrace plátců pojistného neevidovaných u jiných ZP:

Zkratky použité v textu a tabulkách:

ČNZP	Česká národní zdravotní pojišťovna
HZP	Hutnická zaměstnanecká pojišťovna
ČKA	Česká konsolidační agentura
MF	Ministerstvo financí ČR
MZ	Ministerstvo zdravotnictví ČR
OZP	Oborová zdrav. pojišťovna zaměstnanců bank, pojišťoven a bankovníctví
RBP	Revírní bratrská pokladna, zdravotní pojišťovna
v.z.p.	veřejné zdravotní pojištění
VoZP ČR	Vojenská zdravotní pojišťovna ČR
VZP	Všeobecná zdravotní pojišťovna ČR
ZP	zdravotní pojišťovna
ZP M - A	Zdravotní pojišťovna Metal - Aliance
ZP MV ČR	Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra ČR
ZPŠ	Zdravotní pojišťovna Škoda
ZZP	zaměstnanecké zdravotní pojišťovny
ZZ	zdravotnická zařízení

Přílohy:

Vybrané ukazatele zdravotních pojišťoven za rok 2003 I a II

Průměrné náklady na zdravotní péči na 1 pojištěnce dle věkové struktury

Vypracoval: Ing. Ivan Popovič

Vybrané ukazatele zdravotních pojišťoven za rok 2003 I.

Zdravotní pojišťovna	Výdaje na zdrav. péči celkem mil. Kč	Náklady na vlastní činnost v limitu dle Vyhl. MF mil. Kč	Ø počet pojištěnců v r. 2003		Podíl pojištěnců starších 60 let v %	Ø výdaje na zdrav. péči na 1 pojištěnce Kč za rok	Čerpání fondu na prevent. péči mil. Kč
			celkem	z toho počet osob za které pojist. hradí stát			
VZP	100 014	3 404	6 853 747	3 958 882	22,7	14 595	386
ZP MV ČR	12 396	464	956 011	478 054	11,8	12 967	88
VoZP ČR	7 971	137	581 303	286 621	14,5	13 406	51
OZP	7 583	287	536 628	274 238	9,7	14 132	95
HZP	4 184	173	332 953	201 718	14,9	12 565	31
RBP	3 629	150	323 595	193 884	8,8	11 214	39
ČNZP	3 753	151	308 079	174 188	12,7	12 183	9
ZP M-A	3 427	142	300 043	167 236	10,0	11 421	36
ZPŠ	1 730	46	121 584	64 582	16,6	14 226	9
Celkem	144 687	4 954	10 313 943	5 799 403	19,2	14 030	744

Zdroj: MZ ČR, Výroční zprávy zdravotních pojišťoven za rok 2003, ve výdajích promítnuty zálohy ČKA za část neuhrazeného pojistného.

Propočet % ÚZIS ČR

Vybrané ukazatele zdravotních pojišťoven za rok 2003 II.

Zdravotní pojišťovna	Podíl výdajů na ústavní péči z výdajů na zdrav. péči v %	Podíl výdajů na ambul. péči z výdajů na zdrav. péči v %	Podíl výdajů na léky na předpis z výdajů na zdrav. péči v %	Ø počet pojištěnců na 1 zaměstnance	Pohledávky za plátcí pojistného po lhůtě splatnosti v mil. Kč	Pohledávky za zdrav. zařízeními po lhůtě splatnosti v mil. Kč	Závazky vůči zdrav. zařízením po lhůtě splatnosti v mil. Kč
VZP	48,6	21,8	21,9	1 383	21 212	247	5 579
ZP MV ČR	42,7	28,2	26,6	1 554	805	9	0
VoZP ČR	44,9	25,1	23,5	1 295	1 168	0	0
OZP	42,1	30,6	21,4	1 951	931	0	0
HZP	45,6	25,6	22,5	1 480	478	0	0
RBP	43,4	28,8	20,7	1 579	464	0	0
ČNZP	44,0	28,2	21,7	2 824	402	0	0
ZP M-A	42,6	28,3	23,0	1 596	630	0	0
ZPŠ	50,7	20,1	22,5	1 762	183	3	0
Celkem	46,9	23,5	22,3	1 454	26 273	259	5 579

Zdroj: MZ ČR, Výroční zprávy zdravotních pojišťoven za rok 2003, v pohledávkách nepromítnuty zálohy ČKA za část neuhrazeného pojistného.

V závazcích a pohledávkách vůči zdravotnickým zařízením nejsou promítnuta data za likvidované zdravotní pojišťovny.

Propočet % ÚZIS ČR

**Průměrné náklady zdravotních pojišťoven na zdravotní péči
na jednoho pojištěnce - srovnání 2002/2003**

Věková skupina	Rok 2002 ZP celkem	Rok 2003			Index 2002=100 ZP celkem
		ZP celkem	VZP	ZZP	
0-4	10 421	10 715	10 456	11 075	103
5-9	5 812	6 254	5 967	6 717	108
10-14	5 704	6 142	5 849	6 635	108
15-19	6 296	6 502	6 277	6 883	103
20-24	6 250	6 363	6 287	6 493	102
25-29	7 245	7 582	7 458	7 777	105
30-34	7 407	7 961	7 623	8 505	107
35-39	7 884	8 309	8 090	8 685	105
40-44	9 179	9 595	9 321	10 090	105
45-49	11 837	12 390	12 241	12 676	105
50-54	15 408	16 119	15 838	16 674	105
55-59	19 147	19 960	19 596	20 736	104
60-64	22 070	23 665	23 055	25 167	107
65-69	27 029	28 724	27 987	31 131	106
70-74	31 553	33 880	32 895	38 025	107
75-79	34 430	37 081	36 004	42 482	108
80-84	36 817	38 958	37 956	45 382	106
85+	34 286	35 776	34 831	45 282	104
průměr	13 203	14 030	14 595	12 911	106

Zdroj: MZ ČR